

ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ НОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

УДК 069.12: 37.014.5-028.22-044.247

DOI : 10.12958/2227-2747-2021-1(176)-3-11

Караманов Олексій Владиславович,

доктор педагогічних наук,

Львівський національний університет імені Івана Франка,

доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи,

завідувач Науково-навчальної лабораторії музейної педагогіки

м. Львів, Україна

akaramanov@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0067-0747>

Для цитування: Караманов О. В. Дидактичні засоби музейної педагогіки як елемент формування нового освітнього простору. *Освіта та педагогічна наука*. 2021. № 1 (176). С. 3 – 11.

References (стандарт APA): Karamanov, O.V. (2021). Dydaktychni zasoby muzeinoi pedahohiky yak element formuvannia novoho osvitnoho prostoru [Didactic Tools of Museum Pedagogy as an Element for the Formation of the New Educational Space]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences*, 1 (176), 3 – 11 [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Сучасний музей уособлює важливий заклад культури, однією з найголовніших функцій якого є організація безпосередньої роботи з відвідувачами на експозиції. Такій роботі може бути притаманний багатоманітний, різноплановий та різнобічний характер, зумовлений віковими та соціальними відмінностями відвідувачів, їхньою мотивацією та спрямованістю, відкритістю до комунікації.

Водночас експозиційна робота з відвідувачами, особливо коли йдеться про дитячу та студентську аудиторію, потребує спеціальних дидактичних засобів, які уможливають її педагогічне осмислення, наповнюють відповідним змістом різні види активності, сприяють усвідомленню глибинного значення музейних предметів тощо.

Аналіз актуальних досліджень. У контексті нашого дослідження наголоси-

мо на тому, що порушена проблематика не була предметом цілісного ґрунтовного вивчення в науковій літературі. Наявні розвідки присвячено аналізу дидактичних засобів у музеї лише фрагментарно, у контексті вивчення різних навчальних предметів та позашкільної діяльності (Г. Дудіна, Н. Іванова, Т. Іргашева, І. Кулик, О. Любич, В. Снагощенко, А. Цабала), аналізу музейного предмета (С. Троянська), сучасних феноменів культури (А. Кармін, А. Костіна, А. Кравченко, М. Нікішин, А. Флієр та ін.).

Особливістю досліджуваної теми є потреба в

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ
РОЗВИТКУ ОСВІТИ

комплексному вивченні, адже її практична спрямованість потребує належного теоретичного осмислення, позаяк цікаві ідеї реалізації дидактичних матеріалів у музеях активно застосовуються на локальному рівні, здебільшого копіюючи або наслідуючи відомі напрацювання в цій галузі.

Прикладне значення нашого дослідження виходить із необхідності систематизації, розмежування та узагальнення ролі різних видів дидактичних засобів у музейному просторі.

Мету статті визначаємо як аналіз можливостей застосування сучасних дидактичних засобів у просторі музею в контексті формування нового освітнього простору.

Методологія та методи дослідження. Методологія дослідження впливає з аналізу різних видів дидактичних музейних засобів під час їх використання на основі власного досвіду організації музейно-педагогічної діяльності з учнями та студентами, а також вивчення сучасних музейних програм і проєктів. Крім того, реалізація поставленої мети передбачала застосування таких методів дослідження: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, бесіди з учителями загальноосвітніх шкіл, викладачами університетів, працівниками музейних закладів щодо ефективності відповідних засобів навчання в музеї.

У своїй роботі виходимо з розуміння засобів навчання в просторі музею як важливих елементів творення нового освітнього простору в контексті взаємодії академічної й неформальної освіти. Новий освітній простір, будучи за своєю специфікою відкритим до інновацій, медіативним та компетентнісним, у такий спосіб узгоджується із сучасним розумінням простору музею.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з цим підкреслимо, що, перебуваючи в просторі музею, беручи участь у різних формах комунікації та виконуючи

різні завдання, учні та студенти можуть швидко навчитися не лише критично мислити, а й набувати навичок опрацювання інформації, проведення експериментів, конструювання моделей та різних алгоритмів діяльності (Караманов, 2017б, с. 44).

У контексті дослідження зазначимо, що зазвичай співробітники музеїв піклуються про інформованість своїх відвідувачів, адже кожен музей здебільшого має у своєму арсеналі різноманітні путівники, друковані матеріали до різних музейних виставок, а кожен відвідувач потребує освоєння музейної інформації в зручному для себе темпі відповідно до свого віку, освіти, фахових знань, що створює сприятливі умови для його спілкування з музейним предметом.

Так, перед відвідинами музею можна вивчати інформацію про нього за допомогою музейних каталогів, журналів або матеріалів наукових конференцій; безпосередньо в музеї якраз виникає потреба в якісних дидактичних засобах (путівниках, інформаційних листках, «робочих зошитах» тощо), що закріплюється разом з музейним педагогом у форматі екскурсії, лекції, наукового семінару, майстер-класу, урочистості, різних творчих акцій за допомогою різних стратегій музейної комунікації.

Якісне проєктування музейної роботи неможливе без розробки засобів навчання – продуктів спільної розробки вчителів, методистів, музейних педагогів з метою підвищення якості й результативності навчальної та просвітницької діяльності. У цьому контексті відзначимо так званий *візуальний ряд* – комбінацію різних образів і зображень, які сприймаються у своїй сукупності і створюють «загальне зорове враження». Ідеться про візуальні засоби навчання в просторі музею, які ототожнюються з терміном «засоби музейної педагогіки».

Засоби музейної педагогіки визначаємо як дидактичне забезпечення, предметів матеріальної та духовної культури (елементи матеріальної і нематеріальної культурної спадщини), що сприяють ефективній реалізації музейно-педагогічного процесу (Караманов, 2020, с. 55). Зазвичай такі засоби мають візуальний характер, що зумовлено самими особливостями сприйняття матеріалу музейної експозиції та можливостями організації на ній педагогічної взаємодії різних рівнів активності.

У зв'язку із наведеним вище наголосимо, що візуалізація передбачає ефективне згортання і стиснення інформації. Це дозволяє представляти її в компактному й зручному для споживача вигляді, орієнтуватися не тільки на саме засвоєння знань, а й на прийоми його засвоєння та способи мислення. У музейному просторі завдяки цьому бачимо взаємозв'язок та відношення між різними предметами, а отже, пов'язуємо окремі частини і фрагменти знань у єдине ціле (Караманов, 2017а, с. 88).

Візуалізація в просторі музею за своєю спрямованістю передбачає унаочнення різних історичних подій, процесів, явищ, що відповідає типу та профілю відповідного закладу.

Застосування візуальної музейної дидактики у взаємодії зі шкільною та студентською аудиторією під час реалізації різних форм навчання дозволяє забезпечити ефективність заняття в музеї, створюючи ефект «причетності» та присутності.

Як відомо, для дітей шкільного віку характерним є домінування зображення над текстом. Зображення слугує потужним інструментом для передачі основного змісту інформації й важливим елементом мотивації навчальної діяльності. Візуальні матеріали можуть бути одним із джерел знань, виконувати роль вступу до уроків, доповнювати текстові

матеріали і приносити неоціненну допомогу в процесі запам'ятовування різних видів діяльності (Караманов, 2017а, с. 88 – 89). Разом з тим для учнів вони можуть бути цінним елементом для узагальнення та розширення картини світу, слугуючи потужним інформаційним ресурсом реконструкції та актуалізації культурної спадщини минулого.

Для студентів візуалізація сприяє формуванню елементів професійного мислення за рахунок систематизації, концентрації й виокремлення найбільш значущих та істотних елементів музейної експозиції, активізації проблемно-пізнавальної діяльності.

Важливим інноваційним підходом до поставленої проблеми є, на нашу думку, ідея спільного створення педагогами з учнями та студентами різних аудіовізуальних дидактичних засобів навчання для застосування в музеї. Серед них, перш за все, відзначимо:

- музейні проморолики;
- музейні аудіогіди та QR-коди;
- віртуальні мобільні девайси та додатки;
- музейні фільми;
- музейні перформанси-імпровізації;
- музейні презентації.
- дидактичні мініплакати;
- музейні постери;
- ігрові настільні (настінні, підлогові) карти;
- музейні ігрові та інтерактивні путівники;
- музейні паспорти;
- маршрутні листки активності («карти праці»);
- робочі зошити.

Музейні проморолики є своєрідною візитівкою музейних закладів, вони створюють образ музею в реальному та віртуальному просторі, наповнюючи його інформацією про місію та призначення му-

зею, актуальні напрями його роботи з відвідувачами, у такий спосіб привертаючи увагу до змісту експозицій. Крім того, вони можуть ефективно застосовуватися під час вивчення різних шкільних предметів. Для прикладу, під час вивчення іноземної мови музейні рекламні ролики поряд з функцією наочності та тренування сприйняття можуть виконувати роль засобів-стимулів для розвитку мовлення, поглиблення лінгвокультурних знань та когнітивної рефлексії про особливості пізнання й відображення світу за допомогою вербальних знаків (Іванова, 2019, с. 129).

Музейні аудіогіди та QR-коди організовують можливості для доступного та послідовного ознайомлення з різними елементами музейної експозиції; вони часто доповнюють розповідь екскурсовода та дозволяють відвідувачу обирати необхідний темп і характер знайомства з різними предметами, постійно репрезентуючи величезні обсяги основної та додаткової інформації, яка з об'єктивних причин не може бути повністю представлена на експозиції.

Віртуальні мобільні девайси та додатки дозволяють відвідувачу краще осягнути простір експозиції, заглибитись у її зміст та виявити індивідуальні сенси й цінність відповідно до індивідуальних потреб, пізнавальних інтересів, власної системи цінностей. Чимало музеїв мають розроблену систему таких додатків, які можна скачувати на платформах iOS та Android. Крім того, усе більшої популярності набувають мобільні додатки, інтегровані в системи Google Arts & Culture, Google Expedition, Mozaik Education, Europeana, Heritage on the Edge, Smithsonian Open Access, The Run Around, mozaBook та ін.

Музейні фільми слугують потужним дидактичним знаряддям, розкриваючи потенціал, навчальні та виховні можливості музейних експонатів, стимулюють розроб-

ку ідей різних медіапродуктів до важливих дат і подій. Проектування та створення фільмів (зазвичай тривалістю не більше 10 – 15 хвилин) передбачає осмислення історичного контексту музею, відбір потрібних музейних артефактів, які б могли стати виразниками певного історичного часу, підготовку плану-сценарію та безпосередню роботу із запланованими сюжетами, які повинні мати пізнавально-виховний характер, стимулювати до дискусій, рефлексій, обміну думками, розмірковувань.

Музейні презентації засвідчують результати індивідуальної / групової роботи учнів / студентів у просторі музею під час виконання творчих проєктів. Зазвичай їх виконанню притаманний груповий характер, що зумовлює плідну спільну роботу з матеріалами експозиції, проведення рольових ігор шляхом відтворення, перетворення та інсценізації побаченого в музеї.

Дидактичні мініплакати відображають специфіку педагогічної взаємодії в просторі музею на основі широкого використання різних характеристик та символічних ознак музейних предметів, створення власних інтерпретаційних текстів за їх змістом. Наголосимо, що вони самі по собі становлять цінність, адже є своєрідним синтезом музейних предметів, котрі відображають та ілюструють історію музею, його місію, традиції, суспільні погляди.

Музейні постери дають змогу візуалізувати музейний простір головню на тимчасових виставках, слугуючи важливим систематизувальним та узагальнювальним джерелом, що розкриває характер і спрямованість музейних експонатів, стимулює розробку креативних ідей для їх можливого застосування в різних сферах соціального життя.

Ігрові настільні (настінні, підлогові) карти створюють умови для повноцінного відчуття атмосфери музею та за-

безпечують своєрідне «занурення» в діяльність музею з безпосереднім залученням ігрових технологій (ед'ютейнменту).

Дидактичні карти на підлозі, спроектовані у вигляді інтерактивної гри або музейного маршруту, що може відбуватися паралельно з проведенням екскурсії, уможливають проведення низки паралельних видів музейної активності, які доповнюють один одного, наприклад, ми можемо розпочати за допомогою цих карт пізнавальний музейний квест, навчально-просвітницьку гру, предметно-пошукову роботу, заняття у форматі сторітелінгу.

Музейні ігрові та інтерактивні путівники є прикладами дидактичних засобів, які перетворюють похід до музею на захоплювальну та пізнавальну розвагу та гру. На відміну від традиційних музейних путівників, вони є невід'ємною частиною інтерактивної діяльності музею, новими інструментами, що забезпечують якісний діалог музейного закладу з відвідувачами різного віку. Здебільшого такі путівники, поряд із наявністю стислої довідкової інформації про виставку та окремі експонати, є сукупністю інформаційних, ігрових завдань та запитань, спрямованих на взаємодію відвідувачів з різними музейними об'єктами (Космолінська, 2019).

Музейні паспорти фіксують виконання різних завдань у музеї (-ях) у процесі музейно-педагогічної взаємодії. Вони виконують роль своєрідних ітинераріїв (путівників з описом маршрутів, «едукативних стежок» та «станцій» для виконання різних форм роботи) у просторі музею, засвідчують присутність відвідувачів у різних музейних закладах, стимулюють та заохочують учнів та студентів до виконання дослідницьких, пошукових і творчих завдань.

Маршрутні листки активності, або «карти праці», так само дозволяють оптимально використовувати музейний

простір з ігровою метою для створення різних «музейних станцій» – центрів інтерактивної взаємодії з відвідувачами. Вони сприяють організації рефлексивної діяльності під час безпосередньої роботи на експозиції, стимулюють до групової роботи та роботи над спільними, груповими й індивідуальними проєктами.

Робочі зошити посідають особливе місце в системі дидактичних музейних засобів та методичних указівок щодо організації самостійної роботи школярів і студентів у просторі музею. Здебільшого вони становлять оригінально оформлені та добре проілюстровані брошури із завданнями для роботи в музеї, допомагають учителям в освоєнні мови музейної експозиції та оцінки музейних експонатів з позиції їхньої історичної та художньої значущості, що важливо для формування навчальної культури школярів. Ці зошити розробляються для дітей різного віку відповідно до тематики шкільної програми з метою поглиблення та розширення знань і навичок дітей з певних тем (Столяров, 2004, с. 180).

Типовий робочий зошит складається з трьох частин: перша охоплює коротку інформацію про пам'ятки, що використовуються на занятті; друга орієнтована на спільну роботу вчителя й учня; третя виконує своєрідну презентаційну роль для демонстрації виконаних завдань.

Загалом призначення таких зошитів полягає в:

- концентрації уваги на обраних музейними педагогами пам'ятках і заохоченні школярів до їх аналізу;
- здатності усвідомлювати цінність музейної пам'ятки;
- стимулюванні дитини до творчої діяльності шляхом активізації її мислення;
- формуванні просторово-часових уявлень шляхом використання

методів порівняльного аналізу пам'яток;

- розвитку вмінь висловлювати своє ставлення до відповідних експонатів (Столяров, 2004, с. 180).

Представлені дидактичні засоби уособлюють типовий, але далеко не повний перелік, адже їхня тематика та змістове наповнення дедалі більше розширюються, виходячи з еволюції самих музейних закладів у світовому та вітчизняному просторі.

Разом з тим ми не можемо повною мірою віднести до дидактичних засобів музейні інсталяції, інтерактивні фотозони, мультимедіа як допоміжний інструмент, різні ефекти віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR), оскільки вони належать до елементів музейної експозиції.

Уважаємо, що особливістю застосування дидактичних засобів у просторі музею може слугувати їхній технологічний характер (доступність, раціональність, економія часу, певна алгоритмізація), зумовлений певними універсальними підходами щодо можливої розробки та проектування цих засобів. Чимало таких засобів сприяють виробленню перцептивного досвіду взаємосприйняття і взаєморозуміння однолітків, розвитку навичок взаємодії в новій групі однолітків (співпраця, сприяння під час вирішення навчальних завдань, оволодіння навичками участі в дискусіях, вияв ініціативи під час запрошення до навчального діалогу учнів і вчителя) (Иргашева, 2015, с. 83 – 84).

Спрямованість музейних дидактичних засобів на формування нового освітнього простору знаходить своє вираження в їхньому розвивальному характері, особливостях сприйняття та орієнтації на результат у процесі педагогічної діяльності. Це зумовлює звернення до принципів цілеспрямованості, структурності, цілісності, відкритості, рефлексивності, персоналізації, самостійності та активності.

Відомо, що чимало дидактичних принципів дають змогу ототожнювати музейну педагогіку з технологією навчання, що значно розширює її потенціал та можливості відносно проектування якісно нових музейних занять для різновікової аудиторії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, зіставлення різних підходів щодо визначення оптимальних принципів та засобів музейного заняття дає підстави стверджувати, що музей у сучасних умовах повинен стати відкритим для відвідувача, партнерів та потенційних клієнтів, які потребують використання музейних артефактів, а також орієнтуватися на запити зовнішніх споживачів послуг з урахуванням своїх інтересів, стати конкурентоспроможним у сфері культури та соціального розвитку (Гиль, 2008, с. 38). У такий спосіб музей під час застосування дидактичних засобів формує новий простір освіти, орієнтуючись на особистісно зорієнтовану та креативну парадигми, гуманістичний характер навчання й виховання, індивідуальний підхід до учня / студента.

Отже, дидактичні засоби навчання є потужним розвивальним чинником та елементом комунікації для організації навчальної та пізнавальної діяльності в музеї в контексті формування нового освітнього простору закладу середньої та вищої освіти. Ми вважаємо, що роль таких засобів на сучасному етапі реформування вітчизняної середньої та вищої освіти є недооціненою, адже вони можуть якісно змінити конфігурацію застосування різних засобів навчання в середній та вищій школі.

Перспективи подальших досліджень з порушеної проблематики ми вбачаємо в розробці методики застосування дидактичних засобів навчання в музеях різного типу і профілю, узгодженні міждисциплінарних аспектів візуальної музейної дидактики під час проектування інтегрованих занять у музейному просторі для учнів та студентів.

Література

Гиль А. Ю. Эволюция музея в контексте становления информационного общества. *Вестник Том. гос. ун-та.* 2008. № 306. С. 35 – 38.

Иванова Н. В. Музейные рекламные ролики как средство обучения иностранному языку и культуре. *Наука и школа.* 2019. № 6. С. 125 – 131.

Иргашева Т. Г., Белова С. А. Система музейных средств и ее применение в ходе обучения составлению экскурсионных сообщений учащихся 5 – 8-х классов. *Вестник Том. гос. пед. ун-та.* 2015. № 9 (162). С. 81 – 84.

Караманов А. В. Визуальные средства обучения в пространстве музея: возможности применения в работе со школьниками и студентами. *Музей как образовательное пространство: сборник материалов Всерос. науч.-практ. конф. по музейной педагогике «Музей как образовательное пространство: инновационные формы работы с посетителем» (21 – 24 июня 2017 г., г. Петрозаводск) / Федер. гос. бюджет. учреждение культуры «Гос. историко-архитектур. и этнограф. музей-заповедник «Кижи»; под общ. ред. И. В. Павловой. Петрозаводск: Издательский центр музея-заповедника «Кижи», 2017а. С. 86 – 89.*

Караманов О. В. Музейна педагогіка і STEAM-освіта: нові можливості для інновацій. *Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи: матеріали П'ятої наук.-практ. конф. (Київ, 28 – 29 вересня 2017 р.) / Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. Київ: НКПІКЗ, 2017б. С. 43–45.*

Караманов О. В. Педагогічна діяльність музеїв в сучасному освітньому просторі України: монографія. Львів: Сполом, 2020. 452 с.

Космолінська Н., Магдиш І. Гра в музеї. Львів: Вид-во Старого Лева, 2019. 136 с.

Столяров Б. А. Музейная педагогика. История, теория, практика: учеб. пособие. Москва: Высш. шк., 2004. 216 с.

References

Gil', A. Ju. (2008). Jevoljucija muzeja v kontekste stanovenija informacionnogo obshhestva [The Evolution of the Museum in the Context of the Formation of the Information Society]. *Vestnik Tom. gos. un-ta – Tomsk State University Journal*, 306, 35-38 [in Russian].

Ivanova, N. V. (2019). Muzejnye reklamnye roliki kak sredstvo obuchenija inostrannomu jazyku i kul'ture [Museum Commercials as a Means of Teaching a Foreign Language and Culture]. *Nauka i shkola – Science and School*, 6, 125-131 [in Russian].

Irgasheva, T. G., & Belova, S. A. (2015). Sistema muzejnyh sredstv i ee primeneniye v hode obuchenija sostavleniju jekskursionnyh soobshhenij uchashhihsja 5–8-h klassov [The System of Museum Funds and its Application in the Course of Teaching the Compilation of Excursion Messages for Secondary School Students in Grades 5-8]. *Vestnik Tom. gos. ped. un-ta – Tomsk State Pedagogical University Bulletin*, 9 (162), 81-84 [in Russian].

Karamanov, A. V. (2017a). Vtual'nye sredstva obuchenija v prostranstve muzeja: vozmozhnosti primeneniya v rabote so shkol'nikami i studentami [Visual Learning Tools in the Museum Environment: the Possibility of Using the Work with Schoolchildren and Students]. I. V. Pavlova (Eds.). *Muzej kak obrazovatel'noe prostranstvo – Museum as an Educational Space.* (pp. 86-89). Petrozavodsk : Izdatel'skij centr muzeja-zapovednika «Kizhi» [in Russian].

Karamanov, O. V. (2017b). Muzejna pedagoghika i STEAM-osvita: novi mozhlyvosti dlja innovacij [Museum Pedagogy and STEAM Education: New Opportunities for Innovation]. *Muzejna pedagoghika – problemy,*

sjoghodennja, perspektyvy – Museum Pedagogy – Problems, Present, Prospects. (pp. 43-45). Kyiv: NKPIKZ [in Ukrainian].

Karamanov, O. V. (2020). *Pedagogohichna dijalnistj muzejiv v suchasnomu osvitnjomu prostori Ukrainy* [Pedagogical Activity of Museums in the Modern Educational Space of Ukraine]. Lviv: Spolom [in Ukrainian].

Kosmolinsjka, N., & Maghdys, I. (2019). *Ghra v muzej* [Game in a Museum]. Lviv: Vydavnytstvo Starogho Leva [in Ukrainian].

Stoljarov, B. A. (2004). *Muzejnaja pedagogika. Istorija, teorija, praktika* [Museum Pedagogy. History, Theory, Practice]. Moscow: Vysshaja shkola [in Russian].

Караманов О. В. Дидактичні засоби музейної педагогіки як елемент формування нового освітнього простору

У статті розглянуто різні види дидактичних музейних засобів, які використовуються під час організації музейно-педагогічної діяльності з учнями та студентами. Якісне проектування музейної роботи неможливе без розробки засобів навчання, котрі дозволяють підвищити якість і результативність навчальної та просвітницької діяльності в просторі музею.

Автор розглядає засоби музейної педагогіки як елементи дидактичного забезпечення, предметів матеріальної та духовної культури, що сприяє ефективній реалізації музейно-педагогічного процесу, є потужним інформаційним ресурсом реконструкції та актуалізації культурної спадщини минулого.

Виокремлено та проаналізовано основні аудіовізуальні дидактичні засоби в просторі музею – музейні проморолики; музейні аудіогіди та QR-коди; віртуальні мобільні девайси та додатки; музейні фільми; музейні перформанси-імпровізації; музейні презентації, дидактичні мініплакати; музейні постери; ігрові настільні (настінні, підлогові) карти; музейні ігрові та інтерактивні

путівники; музейні паспорти; маршрутні листки активності («карти праці»); робочі зошити. Акцентовано, що особливістю застосування дидактичних засобів у просторі музею може слугувати їхній технологічний характер, зокрема доступність, раціональність, економія часу, певна алгоритмізація.

Автор звертає увагу на значення дидактичних музейних засобів для формування нового освітнього простору, що орієнтується на сучасні освітні парадигми, гуманістичний характер навчання й виховання, індивідуальний підхід до учня / студента.

Ключові слова: музей, музейна педагогіка, музейно-педагогічний процес, дидактичні музейні засоби, новий освітній простір, візуалізація, актуалізація культурної спадщини.

Караманов А. В. Дидактические средства музейной педагогики как элемент формирования нового образовательного пространства

В статье рассмотрены различные виды дидактических музейных средств, используемых при организации музейно-педагогической деятельности с учениками и студентами. Качественное проектирование музейной работы невозможно без разработки средств обучения, которые позволяют повысить качество и результативность учебной и просветительской деятельности в пространстве музея.

Автор рассматривает средства музейной педагогики как элементы дидактического обеспечения, предметов материальной и духовной культуры, что способствует эффективной реализации музейно-педагогического процесса, выступает мощным информационным ресурсом реконструкции и актуализации культурного наследия прошлого.

Выделены и проанализированы основные аудиовизуальные дидактические средства в пространстве музея – музейные проморолики; музейные аудиогиды и QR-коды;

виртуальные мобильные девайсы и приложения; музейные фильмы; музейные перформансы-импровизации; музейные презентации, дидактические мини-плакаты; музейные постеры; игровые настольные (настенные, напольные) карты; музейные игровые и интерактивные путеводители; музейные паспорта; маршрутные листы активности («карты работы»); рабочие тетради. Акцентируется, что особенностью применения дидактических средств в пространстве музея может выступать их технологический характер, в частности доступность, рациональность, экономия времени, определенная алгоритмизация.

Автор обращает внимание на значение дидактических музейных средств в контексте формирования нового образовательного пространства, ориентируется на современные образовательные парадигмы, гуманистический характер обучения и воспитания, индивидуальный подход к ученику / студенту.

Ключевые слова: музей, музейная педагогика, музейно-педагогический процесс, дидактические музейные средства, новое образовательное пространство, визуализация, актуализация культурного наследия.

Karamanov O.V. Didactic Tools of Museum Pedagogy as an Element for the Formation of the New Educational Space

The article considers various types of didactic museum tools used in organizing museum and pedagogical activities with schoolchildren and students. High-quality design of museum work is impossible without the development of teaching tools that

improve the quality and effectiveness of educational activities in the museum space.

The author addresses the means of museum pedagogy as elements of didactic support, objects of material and spiritual culture, which contributes to the effective implementation of the museum and pedagogical process, acts as a powerful information resource for the reconstruction and actualization of the cultural heritage of the past.

The main audio-visual didactic means in the space of the museum have been highlighted and analysed – museum promo videos; museum audio guides and QR codes; virtual mobile devices and applications; museum films; museum performances-improvisations; museum presentations, didactic mini-posters; museum posters; game table (wall, floor) maps; museum game and interactive guides; museum passports; route sheets of activity («work maps»); workbooks.

The author emphasizes that the peculiarity of the use of didactic tools in the space of the museum can be their technological nature, in particular, availability, rationality, time saving, and certain algorithmic character.

The author draws attention to the importance of didactic museum tools in the context of the formation of the new educational space, focuses on modern educational paradigms, the humanistic nature of teaching and education, an individual approach to schoolchildren and university students.

Keywords: museum, museum pedagogy, museum pedagogical process, didactic museum facilities, the new educational space, visualization, actualization of cultural heritage.